

Recenzija učbenika *Diverso Español B*

Osnovne značilnosti in pristop

Učbenik *Diverso Español B*, ki je izšel leta 2016 pri španski založbi SGEL, glede na Skupni evropski jezikovni okvir razvija uporabnikove kompetence na ravni B. Ciljna skupina so dijaki, ki se španščino učijo kot tuji jezik v rednem šolskem programu v svoji državi. Učbenik hkrati sledi smernicam in zahtevam mednarodne mature (*International Baccalaureate*), kar se oglašuje tudi na naslovnici učbenika. Založba je s tem pokrila primankljaj učbenikov za tovrstno ciljno skupino, saj je večina učbenikov namenjenih mlajšim najstnikom (upoštevajoč španski in ne srednjeevropski šolski sistem) ali odraslim.

Učbenik je poleg osnovnega komunikacijskega pristopa, ki razvija štiri osnovne spretnosti branja, poslušanja, govora in pisanja, zasnovan na globalnem, medkulturnem in delno večjezičnem pristopu, ki vsebuje zelo močno vzgojno komponento ter v učencu razvija kritično mišljenje, odgovornost, solidarnost, ustvarjalnost, sodelovanje in spoštovanje. Učenca pojmuje kot aktivnega globalnega državljanja, ki spoznava in spoštuje druge kulture, navade in jezike, zato vsaka enota poleg učenja jezika in kulture spodbuja k razmisleku in razvijanju osnovnih človeških vrednot.

Sestava učbeniškega kompleta

Diverso Español B je logično nadaljevanje učbenika *Diverso 1 in 2*. Učbeniški komplet prav tako združuje učbenik in delovni zvezek, kar omogoča učenčevo aktivno vlogo. K učbeniku je priložena tudi zgoščanka, ki vsebuje posnetke za delo z učbenikom in delovnim zvezkom. Slušni posnetki vključujejo različne dialekte španščine. Devetim uravnoteženim enotam sledi približno 20 strani namenjenih literaturi, ki so vsebinsko vezane na prvotnih devet enot in prav tako razvijajo vse jezikovne spretnosti izhajajoč iz literarnih odlomkov, biografskih podatkov o avtorjih in slušnih posnetkov z avtorji. Prevladujejo avtorji rojeni v Španiji ali Latinski Ameriki v 20. stoletju (Elena Poniatowska, Federico García Lorca, Almudena Grandes, Josep Lorman, Julio Cortázar, Gabriel García Márquez, Elia Barceló, Antoni Skármeta, Javier Cercas). Na koncu literarnega dela se nahaja seznam priporočenih literarnih del (33), ki bi jih lahko brali učenci na ravni B. Sledijo strani namenjene razlagi slovnice in tabelam glagolskih spregatev. Osnovno besedišče je zbrano po enotah (po semantičnih poljih enot) in predstavljeno le na štirih straneh. Zajeten del predstavlja delovni zvezek, ki je tipološko raznovrsten, vsebuje pa tudi test za samovrednotenje iz jezika in komunikacije, bralnega razumevanja ter pisnega in ustnega izražanja s pripadajočimi kriteriji za ocenjevanje. Povsem na koncu knjige se nahajajo transkripcije slušnega gradiva (povprečno štirje posnetki na enoto). Učbenik dopolnjujejo video posnetki, dostopni na youtubu. Gre za nadaljevanje in nadgradnjo video posnetkov za ravni A1 in A2, ki dopolnjujejo *Diverso 1 in 2*. Ista ekipa igralcev, štirje mladi, ki govorijo različne španske dialekte, na zelo simpatičen in humoren način predstavljajo vsebine vsake enote učbenika. Gre za zelo domišljen in dobrodošel dodatek pri poučevanju tujega jezika v 21. stoletju. V nasprotju z učbenikoma *Diverso 1 in 2*, *Diverso Español B* vsebuje eksplicitno razvijanje splošnih učnih strategij oz. spretnosti za učenje (*habilidad de aprendizaje*) v vsaki enoti. Tako v različnih enotah učence opozarja na pomembnost razvijanja empatije, na upravljanje s časom, učenje iz napak, mediacijo (ustno interpretiranje in pisno prevajanje in povzemanje), iskanje in preverjanje informacij, popolno osredotočenost in iskanje notranjega ravnotežja, ki zmanjša stres, kritično mišljenje, aktivno poslušanje, ki omogoča uspešno komunikacijo ter sodelovalno učenje. Skratka, gre za razvijanje splošnih strategij za učenje (in ne specifičnih tujejezikovnih strategij), ki

bodo učencem pomagale pri vsakdanjem življenju. Med njimi so tudi čustvene strategije, ki so v učbenikih pogosto zapostavljene.

Zgradba enote

Učbenik na ravni B sledi enaki mikrostrukturi kot na ravni A. Vsebinskih poglavij je devet. Vsako ima 10 strani. Zgradba vsake enote je podobna drugim sodobnim učbenikom za poučevanje tujih jezikov. Namen prve strani enote je učenca seznaniti s temo in cilji, ga motivirati in temo povezati z njegovim predznanjem ali vedenjem o svetu. Na začetku vsake enote je zapisano, kdo je protagonist enote, katera besedilna zvrst je v ospredju, katerim vrednotam in medkulturnosti se posveča pozornost ter katere spretnosti za učenje se razvijajo. Sledi šest strani jezikovnega vnosa preko pisnih in slušnih besedil, shem in slikovnega gradiva. V shemah so predstavljene komunikacijske funkcije, slovnica in besedišče ter pravila pravopisa in izgovorjave. Tipologija vaj je pri razvijanju štirih spretnosti dovolj raznovrstna. V ospredju je pomen in razumevanje, za urjenje oblik pa je nekaj vaj v delovnem zvezku na koncu učbenika. Nekateri učenci pa bodo verjetno potrebovali še dodatne vaje za utrjevanje oblike. Razvijanje razumevanja nikakor ne temelji na vaji "pravilna / napačna trditev" ampak uvaja različne bralne in slušne strategije, se osredinja tako na iskanje določenih informacij kot splošnega sporočila, na povezovanje s slikovnim gradivom in s sopomenkami itd. Beseda "repasa" učenca opozori, kaj mora ponoviti, da bo lahko znanje nadgradil, z besedo "avanza" pa ponudi nadgradnjo neke vaje. S tem učbenik opozarja na utrjevanje in povezovanje snovi ter omogoča dodatne vaje za hitrejše in sposobnejše učence, vendar pri tem ne ponuja, na primer, spletnih povezav. Osma in deveta stran sta namenjeni predstavitvi določene besedilne zvrsti in pomembnih oseb, ki so povezane s konceptom enote (1 Raznolikost, 2 Tradicija, 3 Sprememba, 4 Sobivanje, 5 Informacija, 6 Blaginja, 7 Znanost, 8 Ljubezen, 9 Solidarnost). Zadnja stran, "Acción - Reflexión", je namenjena delu v skupini in izdelavi ter predstavitvi manjšega projekta (npr. izdelava reklame, bloga, prospekta ...). Sledijo vprašanja za diskusijo o odnosih in vrednotah ter o učenčevih stališčih in mnenjih.

Družbeno-kulturne vsebine niso predstavljene izolirano, ampak implicitno oz. so integrirane v enoto (npr. v drugi enoti je pri temi Tradicija malce bolj izpostavljena Argentina; predstavljen je del njene zgodovine in s tem povezani prazniki, argentinski filmi in igralci).

Oblika

Format učbenika je A4 in je narejen za aktivno uporabo, učenci vanj pišejo in rešujejo naloge. Za odgovore je namenjenega ravno dovolj prostora, za učence z večjo pisavo pa verjetno premalo (težava vseh učbenikov). Učbeniški del ima bolj razkošen barvni papir, ki pa je slabši za pisanje, medtem ko ima delovni zvezek v drugem delu knjige bolj ekološki in pisanju prijazen papir. Videz učbenika je privlačen in barvno zelo sistematičen. Sledi enaki strukturi kot *Diverso 1* in *2*, tudi pri uporabi barv (modra barva za sheme in sezname z besediščem, zelena za slovnico, roza za komunikacijske funkcije, oranžna za pravopis in izgovorjavo). Slikovno gradivo je razdeljeno po celi enoti in služi učenju in ne dekoraciji. Oblika učbenika ni sama sebi namen.

Teme

Prevladuje medkulturni pristop. Avtorji so se spretno izognili stereotipnim predstavam tem. Obravnavane teme uravnoteženo prikazujejo življenje v Španiji in Latinski Ameriki, čeprav je močan poudarek na splošnih svetovnih temah in kulturah različnih narodov. Kot je že zapisano v poglavju o zgradbi enote, teme niso klasične ampak izhajajo iz razvijanja osnovnih človeških vrednot: 1 Raznolikost, 2 Tradicija, 3 Sprememba, 4 Sobivanje, 5 Informacija, 6 Blaginja, 7 Znanost, 8 Lju-

bezen, 9 Solidarnost. Vsaka enota predstavi drugačno besedilno zvrst. Čeprav je poseben del učbenika namenjen literaturi, je ta prisotna integrirano tudi znotraj enot.

Besedišče

Besedišče se uvaja večinoma na impliciten način preko bralnega in slušnega razumevanja, veliko je vstavljanja posameznih besed ali besednih zvez v besedilo, ali iskanja sopomenk v besedilu. Ponavljaja in utrjuje besedišče nižjih ravni (A1, A2), in dodaja veliko novega besedišča, predvsem preko pisanih besedil, kjer se bolj spodbuja razumevanje na ravni besedila kot na ravni besed (ugibanje iz konteksta). Pri nekaterih temah opazimo velik razkorak med težavnostjo (tudi frekventnostjo) določenih besed, kot, na primer, v enoti o ljubezni, kjer so pri besedišču vključene osnovne besede kot je ljubezen (*el amor*), biti srečen (*ser feliz*), kar spada na raven A, hkrati pa je vključena veliko težja besedna zveza davčna goljufija (*fraude fiscal*). Učbenik eksplicitno ne razvija spominskih strategij za pomnjenje besedišča.

Slovnica

Slovnice se uvajajo na induktiven način preko bralnega ali slušnega razumevanja, nato se uporabljajo v različnih vajah. Eksplicitno so predstavljene na desni strani lista v kvadratu. Slovnici so namenjene še strani na koncu učbenika, kjer se ne pojavljajo glede na enote učbenika, ampak so predstavljene kot slovnice enote. V skladu s sodobnimi trendi poučevanja slovnica ni več v ospredju, niti ni na prvi strani enote zapisano, katere slovnice se bodo naučili ali utrjevali. Je pa to zapisano pod jezikovnimi zmožnostmi v kazalu. Vendar ta "prikrita slovnica" ne pomeni, da učenec ne bo usvajal zahtevnih slovnicih struktur v skladu z ravnjo B. V tretji enoti, na primer, ponovi vse tri pretekle čase, ki se jih je naučil v *Diverso 2* (A2). V peti enoti, na primer, se preko reklam uvede velevnik pravih in nepravilnih glagolov za vse osebe (tudi za osebo *vos*, ki se uporablja v nekaterih delih Latinske Amerike). Temu se v isti enoti doda še negativni velevnik, nato se doda še kombinacijo z zaimki, kar pomeni precejšen zalogaj v eni enoti. Poznavanje oblik negativnega velevnika pa je dobra podlaga za konjunktiv, ki sledi v naslednjih enotah. Učbenik uvede tudi pogojne stavke, zato učitelju, ki pripravlja dijake na maturo, ne bo treba iskati dodatnih gradiv, saj se učbenik zelo ujema z ravnjo in zahtevami mature iz španščine.

Za uvajanje in urjenje slovnice se uporabijo različni tipi besedil in nalog, pri čemer še najbolj pogrešamo dialoge, ki bi predstavljali vsakodnevne sporazumevalne situacije. Primerke dialogov zasledimo večinoma v slušnih posnetkih (priloženi CD). Ponekod bo učitelj verjetno moral dodati vaje mehanskega tipa za urjenje oblike, medtem ko je vaj, ki združujejo tako obliko kot pomen dovolj, pa tudi odprtih, ustvarjalnih vaj pisnega izražanja, v katerih naj bi učenec uporabil nove strukture, je dovolj.

Zaključek

Učbenik *Diverso Español B*, ki je zasnovan na globalnem, medkulturnem in večjezičnem pristopu, dijaku predstavi raznolike teme in ga spodbudi k premisleku in primerjavi lastne kulture z drugimi, predvsem s špansko govorečimi. Njegova prednost je razvijanje medkulturne kompetence in humanističen pristop z močno vzgojno komponento. Vloga učbenika ni le poučevanje jezika in kulture ampak sočasno tudi vzgajanje mladih v odgovorne, razmišljujoče in strpne globalne državljane.

Učbenik ustreza učnemu načrtu za španščino v gimnaziji, saj dijaki z njim razvijajo splošne in sporazumevalne kompetence v španščini na ravni B v skladu s SEJO. Dijaki se s tem učbenikom, ki upošteva zahteve mednarodne mature (IB), lahko zelo učinkovito pripravijo na maturitetni izpit iz

španščine, zato ga predlagam v potrditev za tretji in četrti letnik srednje šole pri poučevanju španščine kot drugega ali tretjega tujega jezika.

doc. dr. Marjana Šifrar Kalan

Ljubljana, 7. 12. 2016